

Mitä uutta fibromyalgiasta?

20.3.2018

Ritva Markkula
Fysiatrian erikoislääkäri,
LT

Sidonnaisuudet

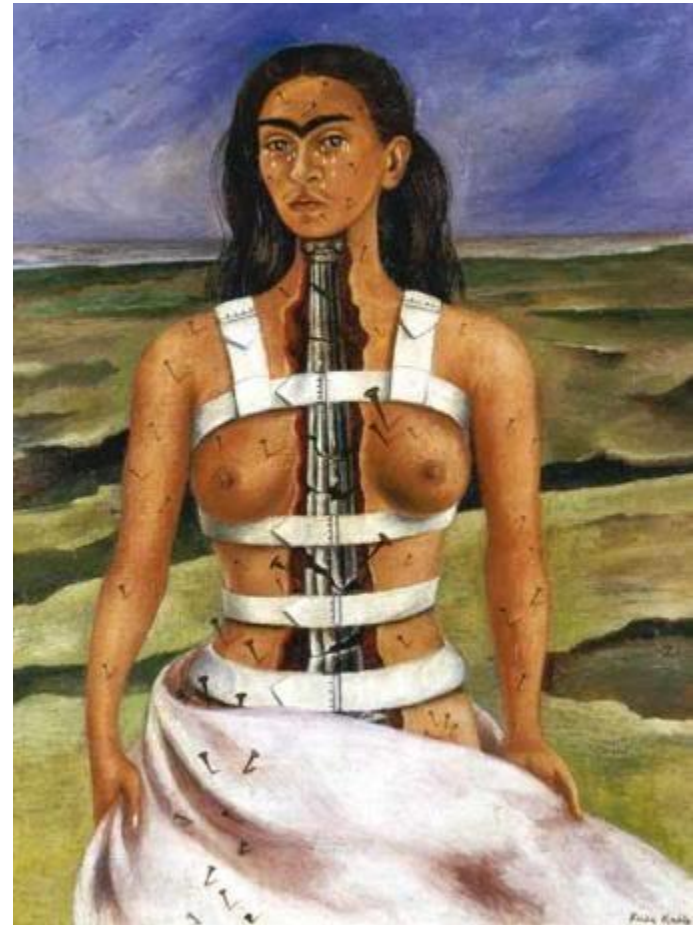
- Ei sidonnaisuuksia

Fibromyalgia?

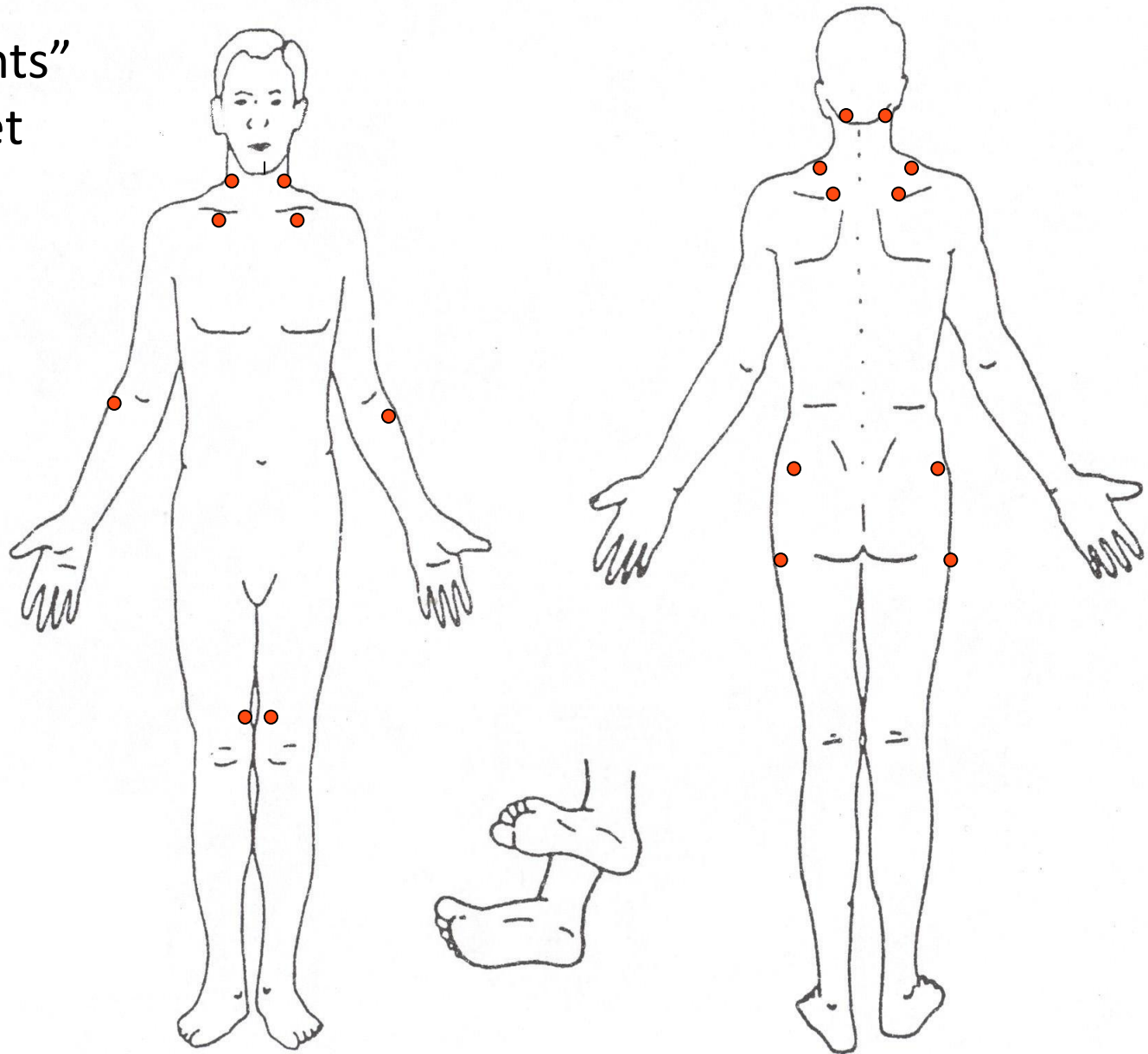
- 1940-luku
  - 1990 American College of Rheumatology
  - 2010
  - 2016
-
- Fibro-my-algia (FM)
sidekudos-lihas-kipu

Fibromyalgian kriteerit

- ≥ 3 kk kestänyt laaja-alainen kipu
(laaja-alainen = kehon neljänneksillä oikealla ja vasemmalla ja vyötärön ylä- ja alapuolella ja lisäksi rangan ja/tai rintalastan alueella)
- $\geq 11/18$ arkuuspistekohdasta kivuliaita

"Tender points" arkuuspisteet

Fibromyalgian oirekuva

- Kipu (tylppä, terävä, paikkaa vaihtava, lievä, kova...)
- Jäykkyys; tunne ettei pysty rentoutumaan
- Aristus, oudot tuntemukset (parestesia)
- Väsymys, kognitiiviset vaikeudet
- Tietyt pahentavat tekijät tyypillisiä

Vertailu alkuperäiset vs. uusimmat

ACR 1990

- Laaja-alainen kipu (WSP) aksiaalinen ja kvadrantit ?
- Vähintään 11/18 arkuuspisteistä kivuliaita palpaatiossa
- ei poissulje muita merkittäviä sairauksia

ACR 2016

- 4/5 alueen kipu
- vähintään 3 kk oireita
- WSP-indeksi ≥ 7 ja oirepisteet (SSS) ≥ 5
tai WSP $\geq 4-6$ ja SSS ≥ 9
- ei poissulje muita merkittäviä sairauksia

Fibromyalgian epidemiologiaa I

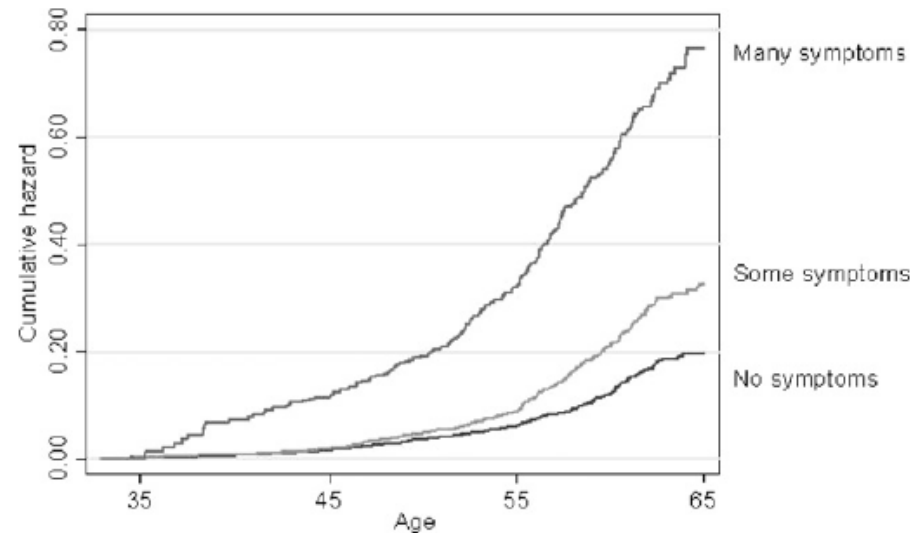
- Laaja-alaisen kivun vallitsevuus 4-13%,
FM-oireet 12-13%, kliininen FM 2-5% aikuisilla,
lapsilla FM 1-6% ja laaja-alainen kipu 10-15%;
sukupuoli? Ikä?

Runsas oheissairastavuus: ärtynyt paksusuoli,
jännityspäänsärky, migreeni, nivelreuma, masennus
(dg → masennus vähenee)

Fibromyalgian epidemiologiaa II

- Ei pysyvä tila, etenkin lapsilla ja nuorilla (50 - 70%)
- Vaikutukset työkykyyn?

- Vaikutukset kuolleisuuteen?

Fibromyalgian mekanismi?

1. Lihasten kudoksen, aineenvaihdunnan, toiminnan poikkeavuudet
2. Keskushermoston kivun muuntelun poikkeamat
3. Psykososiaaliset tekijät
4. Ääreishermoston (ohutsäikeet) poikkeavuudet
5. Riskitekijät
6. Perinnöllisyys

Fibromyalgian mekanismi? **Lihasten kudoksen, aineenvaihdunnan, toiminnan poikkeavuudet**

- Jkv poikkeavia lihassäikeitä, mitokondriopoikkeavuuksia
- Harjoitusvasteet normaalit
- Ristiriitaisia tuloksia lihasten käytöstä; ylikäyttöä?

Fibromyalgian mekanismi? **Keskushermosto**

- Keskushermoston kivun muuntelun poikkeamat, psykososiaaliset tekijät
- Kipu, unihäiriöt, masennus, lääkkeet → kaikki voivat heikentää kognitiivisia toimintoja
- Uupumusta (fatigue) muissakin pitkäaikaiskivuissa
- Potilasryhmänä ei korostunutta itsetarkkailua

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

Journal of Psychosomatic Research

Generalized hypervigilance in fibromyalgia: Normal interoceptive accuracy, but reduced self-regulatory capacity☆

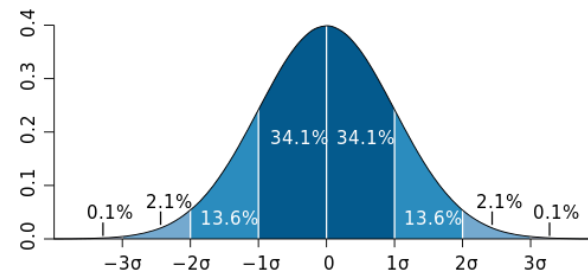

Silke Rost ^{a,b,*}, Dimitri M.L. Van Ryckeghem ^{a,b}, André Schulz ^a, Geert Crombez ^{b,c}, Claus Vögele ^{a,d}

Fibromyalgian mekanismi? **Keskushermosto**

- Heikentynyt kivunvaimennusjärjestelmä
- mutta näin useinkin pitkittyneessä kivussa!
ärtyvä paksusuoli –oireyhtymä, leukanivelkipuhäiriö,
pitkittynyt alaselkäkipu, krooninen päänsärky ...

kivun vaimennus ↓
kivun korostus ↑

- herkistyneet kipuvasteet, muut vasteet;
tämäkään ei FM:n yksinoikeus

Fibromyalgian mekanismi?

Ääreishermoston (ohutsäikeet) poikkeavuudet

- Ihon ohuiden hermosäikeiden pienentynyt määrä, km. 50%:lla koehenkilöistä
(Caro ym., Oaklander ym, Üçeyler ym., Kosmidis ym.)
- Poikkeavuutta ohuiden hermosäikeiden toiminnassa:
mm. spontaaniaktiiviteettia tutkituista hermosäikeistä
33% FM -potilailla ja
31% ohutsäiehermosairauspotilailla
(Serra ym.)

Fibromyalgian mekanismi?

Riskitekijät

- päänsärky (toistuva)
selkäkipu, niskakipu
unihäiriö, koettu huonounisuus
temporaalinen summaatio
kivun muuntelujärjestelmän heikkeneminen
ylipaino
huono terveydentila
masennus...

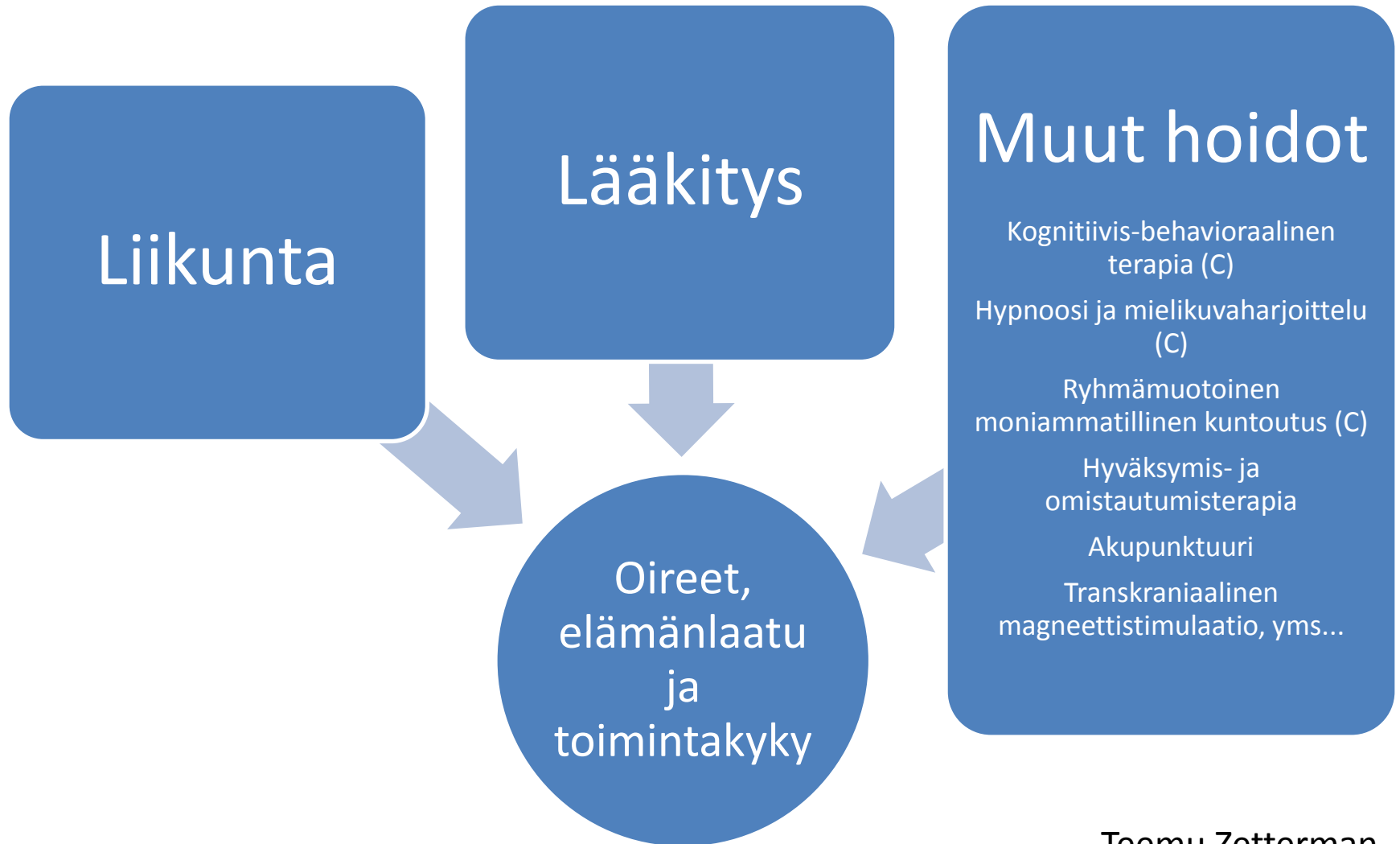
Fibromyalgian mekanismi?

Perinnöllisyys

- Perimä selittää n. 50% sairastumisriskistä
- COMT-entsyymiä koodaavan entsyymin geeni
- β_2 -adrenergisen reseptorin geeni
- 5-hydroksitryptamiinireseptori 2A:n geeni

Fibromyalgian hoito

Fibromyalgian hoito: 1. Lääkkeetön hoito

- sopiva säännöllinen liikunta:
aerobinen, vahvistava, vedessä tai ei (vahva näyttö)
taichi, yoga, BAT (body awareness therapy) (heikko näyttö)
- tietoisuustaitopohjainen stressin alentaminen, CBT (heikko näyttö)
- paikallisten kipujen tehokas hoito (2 RCT)
- akupunktio (RCT)
- moniammatillinen kuntoutus (heikko näyttö)
- riittävä uni (ei tutkimusnäyttöä vielä)

Fibromyalgian hoito: 2. Lääkehoito

Tutkimusnäyttöä:

Amitriptyliini

Nortriptyliini

SNRI:t (venlafaksiini, duloksetiini, milnasipraani)

Gabapentiini

Pregabaliini

Ei näyttöä:

Parasetamoli

Tulehduskipulääkkeet

Opiaatit VARO!